

Власюк В.П.,
к.с.-г.н., доцент кафедри експлуатації лісових ресурсів
Серга Д.В.,
магістрант

Житомирського національного агроекологічного університету, м. Житомир

МИСЛИВСЬКІ УГІДДЯ ДП “ЖМЕРИНСЬКЕ ЛГ” ТА ЇХ ПРИДАТНІСТЬ ДЛЯ ПРОЖИВАННЯ КАБАНА ДИКОГО (*SUS SCROFA*)

Умови існування тварин у першу чергу визначаються структурою мисливських угідь, а відповідно, і їх придатністю для проживання того чи іншого виду мисливських тварин. Основою для встановлення структури мисливських угідь є проведення їх типології та бонітування. Для проведення класифікації угідь застосовують таблицю “Класифікація мисливських угідь згідно з класом бонітету в межах природних зон”, згідно Настанови з упорядкування мисливських угідь (Київ, 2002). Вихідними даними для встановлення структури угідь є матеріали мисливського впорядкування, лісовпорядкування, та матеріалами землевпорядкування. Володіючи такими даними проводять розподіл мисливських угідь за таксометричними одиницями. Загалом розрізняються такі таксометричні одиниці: тип, підтип та вид мисливських угідь.

Типами мисливських угідь називають великі ділянки угідь, які об'єднані за спільними мисливськогосподарськими ознаками, де мешкають чи можуть мешкати певні види тварин. Тип угідь повинен бути господарсько виправданим, тобто типи угідь повинні настільки різко розрізнятися між собою, щоб кожному з них відповідав не лише певний склад та щільність фауни, але й спільність застосування біотехнічних заходів.

До типів мисливських угідь, в умовах Лісостепової Правобережної лісомисливської зони, відносять: хвойний ліс, листяний ліс, змішаний ліс, чагарники, орні землі, луки, болота, водойми, балки, а також поза розподілом за типами – інші землі (непридатні угіддя).

До підтипів мисливських угідь належать: насадження до 20 років, насадження 21-40 років, насадження старші 41 року; орні угіддя на землях лісового фонду, сади, виноградники, сіножаті, пасовища, галявини.

До виду мисливських угідь: угіддя з наявністю підросту, підліску та чагарників та угіддя, в яких підріст і підлісок відсутній.

Мисливські угіддя ДП “Жмеринське лісове господарство” займають західну частину Вінницької області, зокрема околиці м. Жмеринка, частково – Барського, Тиврівського, Муровано-Куриловецького і Шаргородського районів загальною площею 12294 га. Згідно лісомисливського районування вони віднесені до Лісостепової Правобережної лісомисливської зони.

Типологічну структуру мисливських угідь відбивають матеріали табл. 1.

Таблиця 1

Назви землекористувачів	Тип мисливських угідь								
	Хвойний ліс	Листяний ліс	Змішаний ліс	Орні землі	Луки	Болота	Водойми	Інші землі	Разом
Жмеринське лісництво	581,8	2204,7	317,6	14,9	25,8	23,2	1,3	28,7	3198,0
Ялтушівське лісництво	1929,0	2175,3	532,7	19,8	39,2	70,3	3,8	44,9	4815,0
Ярошинське лісництво	208,0	3596,6	242,3	76,0	31,0	96,3	5,1	25,7	4281,0
Усього	2718,8	7976,6	1092,6	110,7	96,0	189,8	10,2	99,3	12294,0

З наведеної таблиці видно, що в умовах господарства за типами мисливських угідь домінує “листяний ліс” (7976,6 га, 64,9 %), друге місце посідає “хвойний ліс” (2718,8 га, 22,1 %) і третє – змішаний (1092,6 га, 8,9 %). Інші типи мисливських угідь займають незначні площі. Значна частка листяного лісу суттєво покращує умови проживання дикого кабана і підвищує придатність мисливських угідь загалом.

Виходячи з типологічного розподілу мисливських угідь, з метою визначення їх придатності для того чи іншого виду тварин, проводять їх бонітування. Бонітуванням називають якісну оцінку мисливських угідь по відношенню до потреб тварин називають бонітуванням. За своїми кормовими та захисними якостями типи угідь мають різноманітне значення для мисливських тварин, а бонітет визначає можливу їх продуктивність. За бонітетом визначають оптимальну чисельність мисливської фауни, до якої повинно прагнути в своїй діяльності кожне мисливське господарство. За своєю продуктивністю мисливські угіддя поділяються на п'ять класів бонітету. До першого віднесені виділи мисливських угідь

з дуже добрими кормовими та захисними властивостями, до другого – з добрими, до третього – з середніми, до четвертого – з поганими і до п'ятого – непридатні для проживання певного виду мисливських тварин. На площах, непридатних для проживання даного виду тварин, бонітет не проставляється.

Для кожного із видів тварин бонітети не є постійною оцінкою продуктивності угідь. В результаті втручання людини в природи середовище (рубки догляду та головного користування, розорювання лук та пасовищ, осушення боліт та ін.). якість угідь для того чи іншого виду може значно змінитися в кращу чи гіршу сторону. Різка зміна умов існування певного виду на окремій території може спричинитися і стихійними лихами (повені, глибокі снігопади, сильні морози, суховії та ін.). Ці причини спричиняють більш чи менш широкі сезонні міграції тварин, які можуть концентруватися на окремих ділянках, наносячи шкоду лісовому та сільському господарству.

Бонітування мисливських угідь проводили відповідно до Настанови з упорядкування мисливських угідь. Розподіл загальної площі господарства за бонітетами для кабана дикого приведено в табл. 2 (Рис.1).

Таблиця 2

Розподіл загальної господарства за бонітетами для кабана дикого (га)

Тип мисливських угідь	Бонітет					
	I	II	III	IV	V	н/п*
Хвойний ліс	1127,0	177,1	791,0	623,4	–	–
Листяний ліс	3417,1	1414,4	2010,1	1135,6	–	–
Змішаний ліс	461,9	423,0	135,0	72,1	–	–
Орні землі	51,4	59,3	94,8	–	–	–
Луки	–	–	–	1,2	–	–
Болота	–	–	74,2	115,6	–	–
Водойми	–	–	–	–	10,2	–
Інші землі	–	–	–	–	–	99,3
Разом	5057,4	2184,5	3104,0	1947,9	10,2	99,3

Примітка: * – непридатні мисливські угіддя (визначаються з метою балансу площі. В бонітуванні участі не приймають)

Очевидно, що за якістю помешкань дикого кабана переважають угіддя першого класу бонітету (5057,4 га, 41%). Такі угіддя є найкращими для проживання виду, характеризуються дуже добрими кормовими і захисними умовами. Друге та третє місце посідають угіддя третього (3104,0 га 25%) та другого (2184,5 га, 18%) класів.

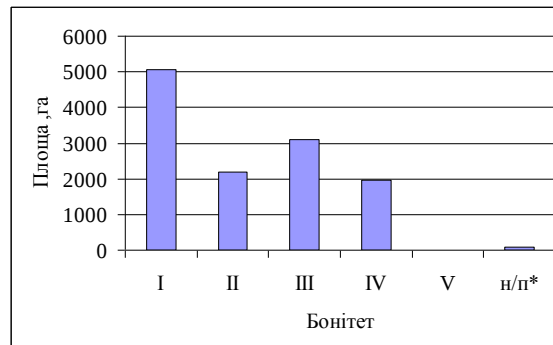

Рис 1. Розподіл загальної господарства за бонітетами для кабана дикого

Наведені у розглядуваній таблиці дані дають можливість провести розрахунок середніх класів бонітету як узагальнених характеристик якості мисливських угідь на основі яких визначають оптимальну щільність та чисельність мисливських тварин.

Проведення розрахунків середнього класу бонітету виконують за наступною формулою:

$$\text{СПЦ} = (I * S(I) + II * S(II) + \dots + V * S(V)) / S_{\text{заг}},$$

де СПЦ – середній показник цінності (середній клас бонітету); S (I) – S (V) – площа угідь відповідного класу бонітету; S_{заг} – загальна площа усіх бонітованих та непридатних для бонітування земель об'єкта впорядкування.

Середній клас бонітету мисливських угідь для кабана дикого становить:

$$\text{СПЦ} = (1 * 5057,4 + 2 * 2184,5 + 3 * 3104,0 + 4 * 1947,9 + 5 * 10,2) / 12194,7 = 2,2 \text{ одиниці}$$

Таким чином, середній клас бонітету мисливських угідь, ДП “Жмеринське лісове господарство”, для кабана дикого становить 2,2 одиниці, тобто вони характеризуються достатньо високою придатністю (добрими кормовими і захисними властивостями).